

Müzik Öğretimi Öz Yeterlilik Ölçeği

Şenol AFACAN¹

Geliş Tarihi: 03.10.2007

Yayına Kabul Tarihi: 09.01.2007

ÖZET

Çalışmanın amacı, Türkiye'deki üniversitelerin Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının, müzik öğretimine yönelik öz yeterlilik düzeylerini ölçebilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir. Başlangıçta 23 maddeden oluşan ve 5'li Likert tipinde hazırlanan ölçek, 2006-2007 eğitim öğretim yılında Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören, 137 öğretmen adayına uygulanmış elde edilen veriler SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda, 4 madde ölçekten çıkartılarak ölçek son halini almıştır. 11 maddesi olumlu, 8 maddesi olumsuz olan "Müzik Öğretimine Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeği"nin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı ise 0.8410 olarak bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Müzik Öğretimi, Öz Yeterlilik Ölçeği, Sınıf Öğretmeni Adayı.

The Music Education Self Efficacy Scale

ABSTRACT

The aim of this research is to develop a valid and reliable scale which will be able to asses the level of self efficacy about music education of Turkish primary school student teachers. The scale, composed of 23 questions and prepared in 5 point likert scale, was applied to 137 primary school student teachers who were 3rd and 4th grades of Ahi Evran University Education Faculty Department of Primary Education in 2006-2007 academic year. The data was analysed by SPSS software programme. After the factor analysis, 4 questions were taken out of the scale. There were 11 positive questions and 8 negative questions at "The Music Education Self Efficacy Scale". Cronbach Alfa internal integrity of the scale was found to be 0.8410.

Key Words: Music, Music Education, Self Efficacy Scale, Primary School Education Student Teacher.

GİRİŞ

Müzik, belli bir amaç ve yöntemle, belli bir güzellik anlayışına göre birleştirilmiş seslerden oluşan estetik bir bütündür (Uçan, 2005: 10). Müzik öğretimi ise içsel bir süreç ve ürün olan müziksel öğrenmeleri destekleyen ve sağlayan dışsal olayların planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi sürecidir (Yıldız, 2002: 14). İlköğretim, çocuğun öğrenim hayatının en önemli basamağıdır. Çocuğun gelişimine bakıldığında bu dönemde ilginin oyun, spor, müzik dans ve drama gibi etkinlikler üzerine olduğu görülmektedir.

Toplu ya da bireysel müzik etkinliği içinde bulunan çocuklar; birlikte iş yapabilme alışkanlığı kazanmakta; bir grubun üyesi olma ve aldığı görevi yerine getirme sorumluluğu edinmekte; bireysel özelliklerinin ve yeteneğinin farkına varmakta; tek başına bir şeyler başarmanın doyumuna ulaşmaktadırlar. Böylece duygusal ve sosyal yönden daha sağlıklı, güvenli, dengeli ve uyumlu bir gelişim sürdürebilmektedirler (Yıldız, 2002: 8).

Bütün bunlar yeterli bilgiye sahip, uygulama becerisi yüksek, müzik dinlemeyi, yapmayı seven, bu konuda kendini geliştiren, çocuğun eğitiminde kullanılan müzik türlerinde geniş bir dağarcığa sahip sınıf öğretmenleri gerektirmektedir. Sınıf öğretmenleri, Eğitim Fakültelerinin Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalları

¹ Okutman, Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Kırşehir / Türkiye e-mail:senolafacan@gmail.com

bünyesinde yetiştirilmektedir. Sınıf öğretmeni adayları lisans programlarında Müzik-I, Müzik-II ve Müzik Öğretimi derslerini almaktadırlar. Toplam üç yarıyıl süren bu derslerde sınıf öğretmeni adaylarına temel müzik bilgisi nota okuma, çalma, dinleme, müzik kültürü, müziksel yaratıcılık gibi konular üzerine dersler verilmektedir. Müzik öğretimi dersinde ise kazanılan müzik bilgilerini kullanma yöntemleri, yaklaşımları ve dersi işlemede uygulama becerilerini geliştirme örnekleri üzerinde teorik ve uygulama çalışmaları yapılmaktadır (Öğrenci Klavuzu, 2007: 51).

Öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterlikleri yerine getirmeleri, onların iyi eğitim almalarının yanı sıra, görev ve sorumluluklarını yerine getirebileceklerine olan inançları ile de yakından ilgilidir (Yılmaz ve diğerleri, 2004: 805). Öğretmenin düşünsel tutumu, duygusal tepkileri, çeşitli alışkanlıkları öğrenciyi etkilemektedir. Çoğu zaman öğrenci öğretmenin anlattığı konudan çok, konuya yaklaşımına dikkat etmekte ve olayları yorumlama biçiminden etkilenmektedir (Varış, 1996: 50)

Öz yeterlik inancı ilk kez, Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı'nda ortaya çıkan bir değişken olup, bireylerin olası durumlarla başa çıkabilmek için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabileceklerine ilişkin bireysel yargılarıdır (Bıkmaz, 2004).

Ashton (1984) öğretmenlerin öz yeterlik inançlarını, “öğrencilerin performanslarını etkileme kapasitelerine olan inançlar” olarak tanımlarken, başka hiçbir öğretmen özelliğinin öğrenci başarısı ile bu kadar tutarlı bir ilişki sergilemediğini belirtmektedir (Bıkmaz, 2004)

Öğretmenlerin, müzik öğretimindeki öz yeterlilikleri ile öğrenci başarısı arasında bir ilişki olduğu; kendine güvenen, yeteneklerinin farkında olan, başarabileceğine inanan öğretmenlerin öğrencilerini daha başarılı yapacak yöntemleri deneme, öğrenme ve uygulama isteklerinin arttığı düşünülmektedir. Diğer taraftan kendini ve müziği sevdirmeyi başaran, dersi sevimli hale getirebilen, bilgiyi müzik yoluyla yaparak yaşayarak, oyun oynar gibi öğreten öğretmenlerin başarısı ile kendilerine olan güvenleri arasında doğrudan bir ilişki olduğu söylenebilir.

Problem Cümlesi: Sınıf öğretmeni adaylarının müzik derslerine yönelik öz yeterlilik düzeylerini ölçebilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı nasıl olmalıdır?

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda öğrenim gören öğretmen adaylarının, müzik öğretimine yönelik öz yeterlilik düzeylerini tespit edebilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir.

YÖNTEM

Yapılan çalışma tarama modelindedir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2005: 77). Bu çalışmada, örneklemden veri toplamak için 5'li likert tipinde hazırlanan ölçek kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini, 2006-2007 eğitim öğretim yılında, Üniversitelerin Eğitim Fakültelerinin İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda öğrenim gören 3. ve 4. sınıf öğretmen adayları,

Çalışmanın örneklemini ise, Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 3. sınıfta öğrenim gören 79 öğretmen adayı ile 4. sınıfta öğrenim gören 58 öğretmen adayı olmak üzere toplam 137 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

METOT VE MATERYAL

4.1. Ölçeğin Geliştirilmesi İle İlgili Çalışmalar

Bir çalışmada geliştirilmesi amaçlanan öz yeterlilik ölçeğinin hazırlanmasında bazı aşamaların izlenmesi gerekir. Bu aşamalar genel olarak şöyledir;

- ✓ Öz Yeterlilik Ölçeği Maddelerini Oluşturma Aşaması
- ✓ Uzman Görüşüne Başvurma Aşaması
- ✓ Ön Uygulama Aşaması
- ✓ Geçerlik Çalışması
- ✓ Faktör Analizi ve Güvenirlik Hesaplama Aşaması (Balcı, 1995; Karasar, 2005; Tezbaşaran, 1996).

4.1.1. Öz Yeterlilik Ölçeği Maddelerini Oluşturma Aşaması

Ölçek geliştirilmeden önce, öz yeterliliğin ne olduğu ve öz yeterlilik ölçeğinin nasıl hazırlanacağı hakkında geniş çaplı bir literatür araştırması yapılarak mevcut olan öz yeterlilik ölçekleri incelenmiştir (Akkoyunlu ve Kurbanoglu, 2003; Bıkmaz, 2004; Cansüğü, 2003; Kaptan ve Korkmaz, 2000; Morgil ve diğerleri, 2004; Yaman ve diğerleri, 2004). Mevcut öz yeterlilik ölçekleri, çalışmada kullanılacak olan öz yeterlilik ölçeğinin hazırlanmasında rehber olması amacıyla kullanılmıştır.

Ölçek maddelerini belirlemek için, sınıf öğretmenliği ana bilim dalında öğrenim gören ve uygulamaya katılmayan 3. ve 4. sınıf toplam 50 öğretmen adaylarına “müzik öğretimine yönelik düşünceleri ve beklentileri” hakkında kompozisyon yazdırılmıştır. Öğretmen adaylarının ifadeleri, araştırmacı tarafından incelenerek “Müzik Öğretimi Öz Yeterlilik Ölçeği” nin deneme maddeleri oluşturulmuştur. Öz yeterlilik maddeleri, tutum maddeleri ile benzerlik gösterdiğinden, öz yeterlilik maddeleri, Tavşancıl (2002: 143-144)’ın “tutum ölçeği hazırlanırken uyulması gereken kuralları” dikkate alınarak oluşturulmuştur. Bunlar;

1. Bütün öz yeterlilik maddelerinin olgusal durumları değil, istenilen veya istenilmeyenlerin ifadesi şeklinde yazılmasına dikkat edilmiştir.

2. Her bir maddenin açık, net ve konuya yönelik ifadeler içermesine dikkat edilmiştir.

3. Öz yeterlilik maddelerinin yarısı olumlu yarısı olumsuz olacak şekilde düzenlenmeye çalışılmıştır. Öz yeterlilik maddelerinde yansızlık kuralı göz önüne alınarak olumlu ve olumsuz madde sayısının eşit olması sağlanmıştır.

4. Ölçek "kesinlikle katılıyorum", "katılıyorum", "kararsızım", "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" olmak üzere 5'li Likert tipinde derecelendirilmiştir.

4.1.2. Uzman Görüşüne Başvurma Aşaması

İçerik geçerliği, ölçme aracında bulunan soruların (maddelerin) ölçme aracına uygun olup olmadığı, ölçmek istediği alanı temsil edip etmediği ile ilgili olup, “uzman görüşü”ne göre saptanır (Karasar, 2005: 151). Bu amaçla hazırlanan ölçek, iki alan, bir eğitim bilimleri ve bir Türk dili uzmanı tarafından incelenerek, maddelerin anlatım eksiklikleri, yanlış anlamalara sebep olabilecek ifadelerin varlığı ve müzik öğretimine yönelik öz-yeterliliği ölçüp ölçmediğine bakılmış, gerekli yerlerde düzeltmeler yapılmıştır. 23 maddelik taslak ölçek ön uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

4.1.3. Ön Uygulama Aşaması

Taslak ölçeğin öğretmen adayları tarafından anlaşılır olmasını sağlamak için Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı’nda öğrenim gören 3. ve 4. sınıftan ikişer öğretmen

adayından “Müzik Öğretimi Öz Yeterlilik Ölçeği”ni okumaları istenmiş ve öz yeterlilik maddelerine yönelik fikirleri alınmıştır. Ölçek, 15 olumlu, 8 olumsuz olmak üzere toplam 23 madde içermektedir. Ölçeğin cevaplanması için gerekli süre, öğretmen adaylarının cevaplama süreleri göz önüne alınarak hesaplanmış ve ölçeğin cevaplanma süresi 20 dakika olarak belirlenmiştir.

4.1.4. Geçerlik Çalışması

5’li Likert tipinde hazırlanan “Müzik Öğretimi Öz Yeterlilik Ölçeği”nin hem kapsam geçerliğine hem de yapı geçerliliğine bakılmıştır. Kapsam geçerliliği, bir bütün olarak ölçme aracının ve ölçme aracındaki her bir maddenin amaca ne derecede hizmet ettiği (Tekin, 1993: 45). Yapı geçerliliği ise; sonuçları ve sonuçların ne ile bağlantılı olduğunu açıklar. Bir başka deyişle ölçme aracının soyut bir olguyu ne derece doğru ölçebildiğini gösterir (Tavşancıl, 2002: 45). Yapı geçerliliğini ölçebilmek için faktör analizinden yararlanır. Psikolojik testlerde yapı geçerliliği birinci derecede önem taşımaktadır (Tezbaşaran, 1996: 51).

Ön uygulama sonucunda, öğretmen adaylarının olumlu maddelere verdikleri cevaplar *kesinlikle katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsızım (3), katılmıyorum (2), kesinlikle katılmıyorum (1)* olacak şekilde 5’den 1’e doğru, öğretmen adaylarının olumsuz tutum maddelerine verdikleri cevaplar ise; *kesinlikle katılıyorum (1), katılıyorum (2), kararsızım (3), katılmıyorum(4), kesinlikle katılmıyorum (5)* olacak şekilde 1’den 5’e doğru puanlandırılarak SPSS paket programında analiz edilmiştir.

Öncelikle 23 maddelik “Müzik Öğretimi Öz Yeterlilik Ölçeği”nin geçerliğini belirlemek amacıyla iki tür madde analizi yapılmıştır. Bunlar;

4.1.4.a. Alt-Üst Grup Ortalamaları Farkına Dayalı Madde Analizi

Ölçek maddelerinin ayırt edicilik güçlerini belirlemeye yönelik her bir madde için üst grup ve alt grup müzik öğretimi öz yeterlilik puanları, ortalamaları arasındaki farkın t değeri hesaplanmıştır. Öncelikle öz yeterlilik puanları yüksekten düşüğe doğru sıralanmış; alt ve üst gruplar tüm anketlerin %27’sini oluşturan 31’er kişiden oluşturulmuştur.

Taslak ölçekten elde edilen verilere değişik madde analizleri uygulayarak, her maddenin nihai ölçeğe alınıp alınmayacağına karar verilebilir (Tezbaşaran 1996: 51). Yapılan analizde madde ortalamaları için t-testi sonuçları $p > .05$ olan 9. maddenin ($p > .803$), 18. maddenin ($p > .559$), 22. maddenin ($p > .343$) nihai ölçekle ölçülmek istenen durumun ölçülmesine az katkıda bulduklarına karar verilmiş ve ölçekten atılmıştır. Sonuç itibarıyla ölçek 20 maddeye indirilmiş ve sonuçlar Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Ölçeğin Alt % 27 ve Üst %27’ lik Grupların Madde Ortalamaları İçin t-Testi Sonuçları

Madde Numarası		N	\bar{x}	S	Sd	t	p
M1	Üst Grup	31	4,70	0,46	60	6,230	,000
	Alt Grup	31	3,51	0,96			
M2	Üst Grup	31	4,03	0,79	60	4,790	,000
	Alt Grup	31	2,96	0,94			
M3	Üst Grup	31	2,96	0,92	60	4,994	,000
	Alt Grup	31	3,93	1,14			
M4	Üst Grup	31	4,77	0,42	60	7,761	,000
	Alt Grup	31	2,96	1,22			
M5	Üst Grup	31	4,32	0,79	60	5,394	,000
	Alt Grup	31	2,70	1,46			
M6	Üst Grup	31	4,00	1,29	60	7,255	,000

	Alt Grup	31	1,96	0,87			
M7	Üst Grup	31	4,45	0,56	60	5,398	,000
	Alt Grup	31	3,19	1,16			
M8	Üst Grup	31	3,87	0,92	60	6,591	,000
	Alt Grup	31	2,12	1,14			
M9	Üst Grup	31	4,06	0,85	60	,250	,803
	Alt Grup	31	4,00	1,15			
M10	Üst Grup	31	4,61	0,49	60	9,210	,000
	Alt Grup	31	2,64	1,08			
M11	Üst Grup	31	2,64	0,91	60	7,104	,000
	Alt Grup	31	3,35	0,71			
M12	Üst Grup	31	3,58	0,71	60	3,391	,001
	Alt Grup	31	2,41	1,47			
M13	Üst Grup	31	4,83	0,37	60	2,728	,008
	Alt Grup	31	4,25	1,12			
M14	Üst Grup	31	4,25	0,62	60	7,201	,000
	Alt Grup	31	4,45	1,22			
M15	Üst Grup	31	4,61	0,66	60	3,914	,000
	Alt Grup	31	3,61	1,25			
M16	Üst Grup	31	4,90	0,30	60	5,555	,000
	Alt Grup	31	3,74	1,12			
M17	Üst Grup	31	3,74	1,12	60	3,451	,001
	Alt Grup	31	4,35	0,66			
M18	Üst Grup	31	4,00	1,21	60	-,587	,559
	Alt Grup	31	4,16	0,93			
M19	Üst Grup	31	3,09	1,35	60	-2,311	,025
	Alt Grup	31	3,87	1,31			
M20	Üst Grup	31	3,87	1,31	60	5,150	,000
	Alt Grup	31	4,45	0,85			
M21	Üst Grup	31	4,80	0,40	60	9,409	,000
	Alt Grup	31	2,67	1,19			
M22	Üst Grup	31	4,48	0,76	60	,960	,343
	Alt Grup	31	4,29	0,82			
M23	Üst Grup	31	4,45	0,50	60	5,802	,000
	Alt Grup	31	2,83	1,46			
TOPLAM	Üst Grup	31	4,26	0,16	60	20,673	,000
	Alt Grup	31	3,11	0,26			

4.1.4.b. Madde-Toplam Puan Korelasyonu

Ölçekteki 20 maddeden hangilerinin çalıştığını belirlemek amacıyla her bir maddenin ayırt ediciliğine (madde-toplam test korelasyonu) bakılmıştır. Madde-toplam korelasyonu test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır.” (Büyüköztürk, 2003: 165).

Tablo 2 incelendiğinde ölçekte yer alan tüm maddeler için madde-toplam puan korelasyon değerlerinin - 0.014 ile 0.687 arasında değiştiği görülmektedir. Madde-toplam puan korelasyonunu yordamada bazı sınır değerlerin ölçüt olarak alındığı bilinmektedir. Genel olarak, madde-toplam puan korelasyonu 0.30 ($r \geq 0.30$) ve daha yüksek olan maddelerin bireyleri iyi derecede test ettiği, 0.20-0.30 arasında ($0.20 \leq r < 0.29$) kalan maddelerin zorunlu görülmesi durumunda ölçüğe alınabileceği ve 0.20’den ($r < 0.30$) düşük maddelerin ise ölçüğe alınmaması gerektiği söylenebilir (Büyüköztürk, 2003: 165). Burada 9. madde ($r < 0.30$), 18. madde ($r < 0.30$), 22. madde ($r < 0.30$)’ ye ilave olarak 19. madde ($r < 0.30$) ölçekten çıkartılmıştır.

Ölçekte daha önce de alt ve üst gruplarla yapılan t testi analizleri ile çıkartılmış olan 9. 18 ve 19. maddelerin yine çıkartılmaları gerektiği tespit edilmiştir. Ayrıca 22. madde de madde-toplam korelasyon değeri 0.30'dan küçük olduğu için ölçekten çıkartılmıştır. Yalnız 15. madde 0.30 a yakın bir değerdedir (0.260) ve ölçekten çıkartılırsa ölçeğin kapsam geçerliğini düşürebileceği için bu madde ölçekten çıkartılmamıştır.

Tablo 2. Ölçeğin Madde-Toplam Korelasyon Değerleri

Maddeler	Madde-Toplam Korelasyonu
M1	.630
M2	.442
M3	.457
M4	.604
M5	.489
M6	.490
M7	.584
M8	.538
M9	-.014
M10	.669
M11	.517
M12	.393
M13	.348
M14	.541
M15	.260
M16	.619
M17	.330
M18	-.007
M19	-.197
M20	.475
M21	.687
M22	.123
M23	.470
TOPLAM	1.000

Müzik öğretimi öz yeterlilik ölçeğinde yer alan tüm maddeler için madde-toplam korelasyonlarının ise 0.260-0.687 arasında değiştiği ve t değerlerinin anlamlı olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre ölçekteki öz yeterlilik maddelerinin güvenilirliklerinin yüksek ve aynı davranışı ölçmeye yönelik oldukları şeklinde yorumlanabilmektedir.

4.1.5. Faktör Analizi ve Güvenirlilik Hesaplama Aşaması

4.1.5.a. Faktör Analizi:

Çalışma sürecinde elde edilen veriler, faktör analizi yapmak için uygun olmayabilir. Verilerin, faktör analizi için uygunluğu Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Testi ile incelenebilir. KMO'nun 0.60'dan yüksek, Barlett Testinin anlamlı çıkması, verilerin faktör analizi için uygun olduğunu gösterir (Büyükoztürk, 2003: 120; Ekici, 2002: 64).

Tablo 3. Ölçeğin Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) Örneklem Ölçüm ve Barlett's Test Sonuçları

Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) Örneklem Ölçüm Değer Yeterliliği =	0.824		
Barlett Testi Yaklaşık Ki-Kare Değeri =	780.463	sd =171	p = .000

Müzik Öğretimi Öz Yeterlilik Ölçeği'nin faktör analizine yeterliliğini test eden Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) katsayısı 0.824 olarak bulunmuştur. Kaiser 0.90'ın üzerindeki değerleri mükemmel olarak

nitelendirmektedir (Riviera ve Ganaden, 2001: 9). Dolayısıyla hazırlanan öz yeterlilik ölçeği mükemmel yakın sayılabilir. Barlett Testi sonucu, 780.463 ($p < .01$) olarak bulunmuştur. Elde edilen bu değerler ışığında tablo 3'e göre, faktör analizinin uygulanabilirliği ve maddeler arasında korelasyon olduğu söylenebilir.

Madde analizleri yapılan öz yeterlilik maddelerinden sonra, ölçeğin faktör yapısını belirlemek için faktör analizi yöntemlerinden döndürülmemiş ve asal eksenlere göre döndürülmüş (varimax rotated) temel bileşenler analizinden yararlanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre bir faktör yükü 0.485 ve 0.485'ten büyük ise bu faktör, ilgili faktörde sayılmıştır.

Döndürülmemiş Temel Bileşenler Analizi:

Müzik Öğretimi Öz Yeterlilik Ölçeği'ne ilk olarak döndürülmemiş temel bileşenler analizi yöntemi uygulanmıştır.

Döndürülmemiş temel bileşenler analizine göre oluşturulan tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. *Döndürülmemiş Temel Bileşenler Analizi Sonuçları (Component Matrix)*

	1	2	3	4	5	6
V10	,728	4,418E-03	-3,968E-02	9,634E-02	-,213	-,201
V21	,697	,267	,230	-5,986E-02	,200	-5,847E-02
V1	,686	-4,210E-02	-,326	-,312	-9,128E-02	-,111
V4	,623	-,186	7,252E-02	-,527	-9,620E-02	-5,822E-02
V7	,613	6,855E-02	-,235	-,280	-,276	,310
V14	,608	2,505E-02	,105	,342	,188	-,177
V16	,590	,556	-8,776E-02	-6,037E-02	5,140E-02	-7,845E-02
V8	,588	-,501	9,013E-02	-,172	-,190	,141
V6	,583	-,356	-4,108E-02	,121	,340	-4,981E-02
V11	,563	-,279	,246	-8,777E-03	-7,767E-02	-,226
V20	,541	-7,381E-03	,314	,280	-,345	-,377
V2	,485	-,144	-,375	-9,938E-02	,259	,108
V13	,286	,736	-,150	-7,529E-02	4,724E-02	6,828E-02
V15	,128	,362	,543	-,147	,180	8,116E-02
V5	,415	,160	,519	-,115	,172	,322
V17	,283	,253	-,479	,105	,213	-,242
V23	,480	,123	-8,408E-02	,553	-,297	,101
V3	,489	-,346	-4,166E-02	,267	,518	,250
V12	,351	5,354E-02	-6,324E-02	,305	-,277	,638

Döndürülmemiş Temel Bileşenler analiz tablosu incelendiğinde 19 maddelik öz yeterlilik ölçeğinin 12 maddesinin birinci faktör yük değerinin 0.485 ve üzerinde olduğu görülmektedir. Tablo 4'de her bir faktörü yüklenmiş öz yeterlilik maddeleri incelendiğinde, bu maddelerin alt boyut olarak isimlendirilemediği belirlenmiştir. Birinci faktörde toplanmış öz yeterlilik maddeleri, öz yeterlilik ölçeğinin çoğunluğunu oluşturmuş olup diğer faktörlerde bulunan öz yeterlilik maddelerini de içine alabilecek kapasitededir. Dolayısıyla "Müzik Öğretimi Öz Yeterlilik Ölçeği"nin tek boyutlu (faktörlü) olduğu söylenebilir.

Döndürülmüş Temel Bileşenler Analizi:

Döndürülmüş temel bileşenler analizi (Varimax Rotated) yapıldığında, ölçek maddelerinin 4 faktörde toplandığı ve bu faktörlerin isimlendirilebildiği tespit edilmiştir.

Tablo 5. *Döndürülmüş Temel Bileşenler Analizi Sonuçları (Varimax Rotated)*

	1	2	3	4
V4	,785	-2,017E-02	5,862E-02	,291
V1	,722	,143	,364	-3,436E-02
V8	,696	,279	-,248	,103
V7	,589	,118	,386	5,569E-02
V2	,520	,201	,221	-,217

V6	,491	,482	-9,387E-02	-2,784E-02
V11	,463	,378	-,159	,271
V23	-1,912E-02	,703	,251	-2,326E-02
V14	,193	,637	,142	,189
V20	,155	,566	1,549E-03	,354
V3	,341	,540	-,128	-8,456E-02
V10	,448	,506	,251	,147
V12	5,763E-02	,440	,163	-8,454E-03
V13	-5,166E-02	1,287E-02	,773	,227
V16	,213	,231	,693	,299
V17	,117	,188	,513	-,270
V15	-9,032E-02	-4,545E-02	9,927E-02	,666
V5	,179	,172	3,460E-02	,646
V21	,349	,351	,344	,500

Analize alınan 19 öz yeterlilik maddesinin öz değeri 1'den büyük olan (5.441, 1.797, 1.379 ve 1.240) 4 faktör altında toplandığı görülmektedir. Bu 4 faktörün ölçeğe ilişkin açıkladıkları varyans %51.880'dir. Kabul edilebilir miktar olan % 41'in (Kline, 1994, Aktaran; Ekici, 2002: 64) üstünde olan bu varyans miktarının, ölçeğin 8 faktörden oluşan bir ölçek olarak değerlendirilmesine olanak verdiği kabul edilebilir. Buna göre analizde önemli faktör olarak ortaya çıkan 4 faktörün, birlikte maddedeki toplam varyansın çoğunluğunu açıkladıkları görülmektedir (Tablo 5). Şekil 1, Scree Plot Grafiği'nde 4 faktöre ilişkin öz değerler gösterilmektedir.

Şekil 1. Özdeğerler Grafiği (Scree Plot)

Tablo 6'ya göre faktörlerin öz değerleri ve açıkladıkları varyans yüzdeleri sırasıyla I. Faktör 5.441, % 28.636; II. Faktör 1.797, % 9.458; III. Faktör 1.379, % 7.258; IV. Faktör 1.240, % 6.528'dir. Tablo 6'da öz yeterlilik maddelerinin faktör yükleri toplu halde gösterilmiştir.

Tablo 6. Dört Faktörlü Müzik Öğretimi Öz Yeterlilik Ölçeği Faktörlerinin Özdeğerleri, Faktör İçerisinde Yer Alan Madde Sayısı, Faktör Varyansları, Faktör Eklendikçe Artan Varyans Değerleri.

Müzik Öğretimi Öz Yeterlilik Ölçeği Faktörleri	Öz Değerler	Faktör İçerisinde Yer Alan Madde Sayısı	Faktör Varyansları	Faktör Eklendike Artan Varyans Değerleri
I	5.441	7	28.636	17.370
II	1.797	6	9.458	31.751
III	1.379	3	7.258	42.740

IV 1.240 3 6.528 51.880

Aşağıda her bir faktör ayrı ayrı incelenmiştir.

I. FAKTÖR: I. Faktör toplam varyansın % 28.636'ini oluşturmaktadır. Faktör yük değerleri 0.463 ile 0.696 arasında değişen öz yeterlilik maddelerinin oluşturduğu I. Faktörün verileri tablo 7'de gösterilmiştir. I. Faktör içinde bulunan 7 öz yeterlilik maddesi incelendiğinde hepsinin de sahip olunan müzik öğretimi ile ilgili bilgilere, güven duygusu boyutunu ölçen maddeler olduğu belirlenmiştir. I. Faktör "**Müzikte Bilgi Birikimine Güven Duygusu**" olarak isimlendirilmiştir.

Tablo 7. Birinci Faktörde Yer Alan Öz Yeterlilik Maddeleri ve Faktör Yükleri

I. Faktör	Değişkenler	Öz Yeterlilik Maddeleri	Faktör Yükleri
	V4	Okul müziği dağarcığındaki şarkıları çözümleyip, çok rahat dağarcığıma katabileceğimi düşünüyorum.	0.785
	V1	Müzik öğretimi dersinde yer alan konulara ilişkin şarkı öğretim yöntemlerini, gerektiği gibi uygulayacağımı düşünüyorum.	0.722
	V8	Müzik dersi müfredatında yer alan konular kapsamında branş öğretmeni ile çok rahat tartışabilirim.	0.696
	V7	Müzik dersi konularının öğretiminde yeni öğretim tekniklerini kullanabileceğime inanıyorum.	0.589
	V2	Öğrencilerin müzik dersi müfredatında yer alan konulara ilişkin soruların bilimsel olarak yanıtlayabileceğimi düşünüyorum.	0.520
	V6	Müzik dersinde öğreteceğim şarkıları doğru ve güzel çalamamaktan endişe duyarım.	0.491
	V11	Müzik dersi müfredatında yer alan konulara yönelik bilgilerimin, müzik öğretmenlerinin ki kadar iyi olduğunu düşünüyorum.	0.463

6. ve 11. öz yeterlilik maddeleri olumsuz maddelerdir. Bu öz yeterlilik maddelerine olumlu cevap veren öğretmen adaylarının müzikte sahip oldukları bilgi birikimine, yeterince güvenmedikleri söylenebilir.

II. FAKTÖR: II. Faktör toplam varyansın % 9.458'ini oluşturmaktadır. Faktör yük değerleri 0.440 ile 0.703 arasında değişen öz yeterlilik maddelerinin oluşturduğu II. Faktörün verileri tablo 8'de gösterilmiştir. II. Faktöre "**Müzikte Uygulama Becerisine Güven Duyma**" ismi verilmiştir.

Tablo 8. İkinci Faktörde Yer Alan Öz Yeterlilik Maddeleri ve Faktör Yükleri

II. Faktör	Değişkenler	Öz Yeterlilik Maddeleri	Faktör Yükleri
	V23	Müzik dersi müfredatında yer alan konular kapsamında branş öğretmeni ile tartışmaktan çekinirim.	0.703
	V14	Müzik dersi müfredat konularını anlatacağım zaman, öğrencilerimin bilemeyeceğim sorular sormasından çekinirim.	0.637
	V20	Müzik dersi müfredatında yer alan konuları öğrenmek için gerekli vasıfta olmadığımı düşünüyorum.	0.566
	V3	Müzik dersi müfredatında yer alan konuları anlamada öğrencilerimin güçlük çekmesi durumunda ne yapacağım konusunda kaygı duyarım.	0.540
	V10	Müzik dersi müfredatında yer alan konuları öğretmekte kendime yeteri kadar güvenmiyorum.	0.506
	V12	Öğrenciliğim boyunca aldığım müzik eğitiminin meslek yaşamımda beni yeterli kılaacağına inanmıyorum.	0.440

Dikkat edilirse II. faktörde yer alan öz yeterlilik maddelerinin hepsi olumsuzdur. Bu maddelerin her birine katılan öğretmen adaylarının, öğrenciliği sırasında müzik derslerinde aldığı bilgileri, meslek hayatında

nasıl kullanacağı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı söylenebilir. Ayrıca 23. öz yeterlilik maddesi ile 8. öz yeterlilik maddesi kontrol sorularıdır. Her iki maddeye çelişen cevaplar veren öğretmen adaylarının verileri değerlendirmeye alınmamıştır.

III. FAKTÖR: III. Faktör toplam varyansın % 7.258’ini oluşturmaktadır. Faktör yük değerleri 0.513 ile 0.773 arasında değişen öz yeterlilik maddelerinin oluşturduğu III. Faktörün verileri tablo 9’da gösterilmiştir. III. Faktöre “**Müzikte Teorik Bilgiyi Yaşam Becerisine Dönüştürme**” ismi verilmiştir.

Tablo 9. Üçüncü Faktörde Yer Alan Öz Yeterlilik Maddeleri ve Faktör Yükleri

III. Faktör	Değişkenler	Öz Yeterlilik Maddeleri	Faktör Yükleri
	V13	Öğrencilerimin müziği sevmeleri için okul içi ve dışı sosyal faaliyetlere katılması gerektiğini savunurum.	0.773
	V16	Müzik dersi müfredat konularını, müzik yaparak işlemekten mutlu olurum.	0.693
	V17	Müzik dersi müfredatında yer alan konuları işlerken, alan öğretmenin konunun işlenmesi ile ilgili olumsuz eleştirilerinden çekinmem.	0.513

IV. FAKTÖR: IV. Faktör toplam varyansın % 6.528’ini oluşturmaktadır. Faktör yük değerleri 0.500 ile 0.666 arasında değişen öz yeterlilik maddelerinin oluşturduğu III. Faktörün verileri Tablo 10’da gösterilmiştir. IV. Faktöre “**Müzikte Bilgi Ve Beceriye Kullanmada İstekli Olma ve Kendine Güven Duyma**” ismi verilmiştir.

Tablo 10. Dördüncü Faktörde Yer Alan Öz Yeterlilik Maddeleri ve Faktör Yükleri

IV. Faktör	Değişkenler	Öz Yeterlilik Maddeleri	Faktör Yükleri
	V15	Müzik dersi müfredatında yer alan konular ve şarkı öğretiminde/müzik yapmada öğrencilerimin başarısız olmasından rahatsız olmam.	0.666
	V5	Çalışacağım okulda müzik konularına ilişkin diğer sınıf öğretmenleri ile ortak ses ve çalgı topluluğu oluşturmak v.b. çalışmalar yapmak isterim.	0.646
	V21	Mesleğe başladığımda müzik derslerinde öğrencilerimin çalgı çalmamı, şarkı söylememi istemelerinden mutluluk duyarım.	0.500

4.1.5.b. Güvenirlilik Hesaplama Aşaması

Faktör analizi yapıldıktan sonra 19 maddelik “Müzik Öğretimi Öz Yeterlilik Ölçeği” için güvenilirlik hesaplamaları yapılmıştır. Öz yeterlilik ölçeğinin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.8410 olarak tespit edilmiştir.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Araştırmadan elde edilen veriler ile ölçeğin yapı geçerliliğini tespit etmek için yapılan faktör analizinde; “Müzik Öğretimi Öz Yeterlilik Ölçeği”nin “Döndürülmemiş Temel Bileşenler” analizine göre tek faktörlü, “Döndürülmüş Temel Bileşenler” analizine göre ise 4 faktörlü olduğu tespit edilmiştir. Bu faktörlerin isimleri, I. Faktör, “Müzikte Bilgi Birikimine Güven Duygusu”; II. Faktör, “Müzikte Uygulama Becerisine Güven Duyma”; III. Faktör, “Müzikte Teorik Bilgiyi Yaşam Becerisine Dönüştürme” ve IV. Faktör, “Müzikte Bilgi ve Beceriye Kullanmada İstekli Olma ve Kendine Güven Duyma” şeklindedir.

Hazırlanan veri toplama aracı tek faktörlü (genel faktör) ya da çok faktörlü olabildiği gibi, hem tek faktörlü hem de çok faktörlü özellik gösterebilmektedir (Büyüköztürk, 2003: 121). Her iki durumla da ölçek kullanılabilir. Literatürde, “Döndürülmemiş Temel Bileşenler” analizinden elde edilen verilere göre tek faktörlü olarak görünen ölçek maddelerinin sonraki analizlerde ayrı faktörlerde toplanmış görünmesinin bir zorlama olduğu belirtilmektedir (Aşkar, 1976; Duatepe ve Çilesiz, 1999: 50).

Öz yeterlilik ölçeğinin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.8410 olarak tespit edilmiştir.

5.2. Öneriler

Eğitim Fakültelerinin Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalları’ndaki müzik derslerinde, öğretmen adaylarının müziksel bilgi seviyesini artırmanın yanında becerilerinin de yer aldığı, bilgilerini müzik içinde uygulayabilecek ve bunu davranışa dönüştürebilecek kadar donanıma sahip olan öğretmenler yetiştirmeye yönelik programlar geliştirilebilir. Ders saatleri artırılarak, dersle ilgili araç ve gereçler iyileştirilebilir.

Bu ölçeğin kullanılması ile elde edilen verilere bağlı olarak, sınıf öğretmeni adaylarının müzik öğretimi öz yeterlilik düzeylerini arttırmaya yönelik çalışmalar yapılabilir. Ayrıca yarı yapılandırılmış mülakatlar ile sınıf öğretmeni adaylarının müzik öğretimi basamaklarına ilişkin yetkinlikleri de saptanabilir.

KAYNAKLAR

- Akkoyunlu B. ve Kurbanoglu S. (2003). Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı ve Bilgisayar Öz-Yeterlilik Algıları Üzerine Bir Çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 24, 1-10.
- Aşkar P. (1976). Matematik Dersine Yönelik Tutum Ölçen Likert Tipi Bir Ölçeğin Geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 11, 31-36.
- Balcı A. (1995). *Sosyal Bilgilerde Araştırma*. Ankara: TDFO, Bilgisayar Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.
- Bıkmaz H. F. (2004). Sınıf Öğretmenlerinin Fen Öğretiminde Öz Yeterlilik İnancı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Milli Eğitim*, Kış, Sayı 161.(13.07.2007’de internet erişim)
- Büyüköztürk Ş. (2003). *Veri Analizi El Kitabı*. (3.baskı), Ankara: Pegem A Yayınları.
- Cansüngü K. Ö. (2003). *Fen Eğitiminde Yaratıcı Düşünmeye Dayalı Öğrenmenin Öğrenme Ürünlerine Etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Duatepe A. ve Çilesiz Ş. (1999). Matematik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 16-17: 45-52.
- Ekici G. (2002). Biyoloji Öğretmenlerinin Laboratuvar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği (BÖLDYÖTÖ). *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 22, 62-66.
- Kaptan F. ve Korkmaz H. (2000). *İşbirliğine Dayalı Fen Öğretiminin Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Öz-Yeterlilik (self efficacy) Düzeylerine Etkisi*. IV. Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi, 6-8 Eylül, Ankara.
- Karasar N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler ve Teknikler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Morgil İ. ve diğerleri. (2004). Kimya Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlilik İnançlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 6 (1). 62-72.
- Öğrenci Klavuzu (2007). *Ahi Evran Üniversitesi Öğrenci Klavuzu*.
- Rivera T. C. ve Ganaden M. F. (2001). The Development and Validation of a Classroom Environment Scale for Filipinos. *The Interactional Online Journal of Science and Mathematics Education*. Volume 1. March.
- Tavşancıl E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS İle Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tekin H. (1993). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınları.
- Tezbaşaran A. (1996). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Uçan A. (2005). *Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar ve Türkiye’deki Durum*. 3. Basım. Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.
- Variş F. (1996). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Alkım Yayınları.
- Yaman S. ve diğerleri. (2004). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlilik İnanç Düzeylerinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2(3), 355-364.
- Yıldız G. (2002). *İlköğretimde Müzik Öğretimi Birinci Kademe*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yılmaz M. ve diğerleri. (2004). *Yabancı Dilde Hazırlanan Bir Öğretmen Öz-Yeterlilik Ölçeğinin Türkçe ve Uyarlanması*. VI. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, 9-11 Eylül 2004.
- İnternet Kaynakları
http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/161/bikmaz.htm.